

Што се природни непогоди

„Природни непогоди“ се настани предизвикани од неконтролирано дејство на природните сили кои го загрозуваат животот и здравјето на луѓето и животните и предизвикуваат штети на имотот, културното наследство и животната средина (земјотреси, поплави, лизгање на земјиште, снежни лавини, наноси, луѓи, уривање на високи брани и насипи, суша, атмосферски и други непогоди).

„Заштита од природни непогоди, епидемии, епизоотии, епифитотии и други несреќи“ е преземање на организациски, технички и други мерки и употреба на технички и други средства за непосредна лична и колективна заштита на луѓето, животните, растенијата, имотот, културното наследство и животната средина од последиците од природни непогоди, епидемии, епизоотии, епифитотии и други несреќи.

Непогодите честопати се поврзани: Суша > пожар > ерозија > интензивни врнежи > поројна поплава; Суша > пожар > ерозија > десертификација.

Брзината на отпочнување на опасноста е важна големина и истата создава автоматска реакција на предупредувачки временски период. Појавата на ненадејните екстремни земјотреси, брзите свлечишта и пороите не овозможуваат таков период на предупредување. Помалку екстремни се регионалните поплави кај кои веројатноста за нивната појава е позната дури и неколку часа или неколку денови однапред. Ерозијата, сушата, десертификацијата, имаат различни периоди на дејствување: опасноста може да се појави однадеж како резултат на некоја луѓа или, пак, може да се развива во текот на многу години, а кога ќе почнеме да ги чувствуваме последиците, ќе биде доцна.

За некои типови на опасности актуелните димензии на нивната појава можат да се изменат доколку се преземат соодветни мерки. За други, пак, не постојат познати технологии коишто ефикасно би ја измениле нивната појава. На пример, пошумување во сливот и канализирање на водниот тек, односно корито, може да го намали реалниот степен на поплавите. Меѓутоа, ништо не може да го ублажи тресењето на земјиното тло предизвикано од земјотрес.

Во планинските/шумските терени во државата, значително делување на пределот имаат повеќе непогоди: шумските пожари (како најопасна непогода којашто ако не се спречи во почетокот, може да добие катастрофални димензии), сушата, ерозијата, пороите, одроните и свлечиштата.

Актери во системот на управување со ризици од природни непогоди

Во областа на управување со ризици од природни непогоди, во државата има повеќе различни актери, почнувајќи од:

- ✓ Институции што изработуваат различни планови (просторни, урбанистички, водостопански, шумарски, земјоделски итн.),
- ✓ Надлежни министерства за управување со ресурси (Министерство за животна средина и просторно планирање, Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство, Министерство за транспорт и врски),
- ✓ Надлежни министерства кои се битни за случувања во врска со кризни ситуации (Министерство за одбрана, Министерство за внатрешни работи, Министерство за здравство, Министерство за финансии),
- ✓ Институции кои управуваат со одреден ресурс (претпријатија кои управуваат со шуми, со води, со пасишта),
- ✓ Институции кои вршат мониторинг и инспекторати (Управа за хидрометеоролошки работи, претпријатијата кои стопанисуваат со шуми, Институт за сеизмологија, разни инспекторати),
- ✓ Институции специјализирани за интервенции при итност (Центар за управување со кризи, Дирекција за заштита и спасување, локална самоуправа за локални проблеми, Црвен крст),
- ✓ Едукативно-научна јавност,
- ✓ Финансиски организации (осигурителни компании),
- ✓ Здруженија на граѓани,
- ✓ **Сите граѓани.**

Ако сакаме да го подобриме системот за управување со ризици од природни непогоди, треба да ги подобриме сите актери!

Телефони за итност:

Полиција - 192; Противпожарна бригада - 193;

Центар за управување со кризи - 195

ЈП Паркови и зеленило - 3177470; 3062677

Проектот РИМАДИМА е финансиран од Европската Унија, а раководен од Европската агенција за реконструкција

Проект: РИМАДИМА

ПРИРОДНИ НЕПОГОДИ ВО ПЛАНИНСКИ / ШУМСКИ ПОДРАЧЈА

Шумарски факултет - Скопје

Parkovi i zelenilo

ЈП Паркови и зеленило - Скопје

Çka janë fatkeqësi natyrore

"Fatkeqësi natyrore" janë ndodhi të shkaktuara nga ndikimi i pakontrolluar i forcave natyrore të cilat e kërcenojnë jetën dhe shëndetin e njerëzve dhe kafshëve dhe shkaktojnë dëme në pronën, trashëgiminë kulturore dhe ambientin jetësor (tërmete, përmbytje, rrëshqitje e tokës, ortek dëbore, lyme, furtuna, rrënim i digave dhe tendave të larta, thatësi, fatkeqësi atmosferike dhe të tjera).

"Mbrotja nga fatkeqësitë natyrore, epidemitë, epizotiet, epifitotiet dhe fatkeqësive të tjera" është ndërmarja e masave organizative, teknike dhe të tjera si dhe përdorimi i mjeteve teknike dhe të tjera për mbrojtje direkte personale dhe kolektive të njerëzve, kafshëve, bimëve, pronësisë, trashëgimisë kulturore dhe ambientit jetësor nga pasojat e fatkeqësive natyrore, epidemit, epizotiet, epifitotiet dhe fatkeqësive të tjera.

Fatkeqësitë shpesh janë të lidhura: Thatësi > zjarr > erozion > rrëshqitje > vërshime të rrëqeshme; Thatësi > zjarr > erozion > shkretëtirizim.

Shpejtësia e fillimit të rrezikut është madhësi e rëndësishme dhe e njëjta krijon reaktion automatik në periudhë kohore paralajmëruese. Paraqitja e tërmeteve ekstreme të befasishme, reshqitjeve të shpejta të tokës dhe rrëqeshje nuk krijojnë periudhë të atillë paralajmëruese. Diçka më pak ekstreme janë përmbytjet regjionale tek të cilat mundësia e paraqitjes së tyre është e njohur madje disa orë ose disa ditë përpara. Erozioni, thatësira, shkretëtirizimi, kanë periudha të ndryshme të veprimit: rreziku mund të paraqitet papritmas si rezultat i ndonjë ere të fortë ose mund të zhvillohet gjatë shumë viteve, dhe kur do të fillojmë ti ndiejmë pasojat, do të jetë vonë.

Për disa tipe të rreziqeve, dimensionet aktuale të paraqitjes së tyre mund të ndryshohen nëqoftëse ndërmeren masa adekuate. Për të tjera, nga ana tjetër nuk egzistojnë teknologji të njohura të cilat me efikasitet do ta ndërtonin paraqitjen e tyre. Për shembull, pyllëzimi në shpat dhe kanalizimi i rrjedhës ujore përkatësisht shtratit mund të zvogëlojë shkallën reale të përmbytjeve, por ama asgjë nuk mund të zbusë dridhjen e sipërfaqes tokësore e shkaktuar nga tërmeti.

Në terrenet malore/pyjore në shtet, ndikim të dukshëm në mjedisin kanë shumë fatkeqësi: zjarret pyjore (si fatkeqësia më e rrezikshme, e cila nëse nuk parandalohet mund të mer

dimensione katastrofike), por këtu janë edhe thatësira, erozioni, rrëqeshje, shëmbjet dhe rrëshqitjet e tokës.

Aktorët në sistemin e menaxhimit me rreziqet nga fatkeqësitë natyrore

Në lëminë e menaxhimit me rreziqet nga fatkeqësitë natyrore në shtet ka disa aktorë të ndryshëm duke filluar nga:

- ✓ Institucionet që përpunojnë plane të ndryshme (hapsinore, urbanistike, për menaxhim me ujrat, plane pyjore, bujqësore etj.).
- ✓ Ministri kompetente për menaxhim me resurse (Ministria për ambientin jetësor dhe planifikim hapësinor, Ministria për bujqësi, pylltari dhe ekonomi të ujrave, Ministria për transport dhe lidhje),
- ✓ Ministri kompetente të cilat janë të rëndësishme në lidhje me situatat krizë (Ministria për mbrojtje, Ministria për punë të brendshme, Ministria për shëndetësi, Ministria për finansa),
- ✓ Institucione të cilat menaxhojnë me resurs të caktuar (ndërmarje të cilat menaxhojnë me pyje, me ujra, me kullosa),
- ✓ Institucione të cilat kryejnë monitorim dhe inspektorate (Drejtoria për punë hidrometeorologjike, ndërmarjet që menaxhojnë me pyjet, Instituti për seizmologji, inspektorate të ndryshme),
- ✓ Institucione të specializuara për intervenime gjatë urgjencave (Qendra për menaxhim me kriza; Drekcioni për mbrojtje dhe shpëtim; Vetëqeverisja lokale për problemet lokale, Kryqi i kuq),
- ✓ Opinioni edukativo-shkencor,
- ✓ Organizata finansiare (kompani sigurimi),
- ✓ Organizata joqeveritare,
- ✓ **Të gjithë qytetarët.**

Nëse duam ta përmisojmë sistemin për menaxhimin me rreziqet nga fatkeqësitë natyrore duhet t'i përmisojmë të gjithë aktorët!

Telefonat për urgjencë:

192 - Policia

193 - Zjarrfikset

195 - Qendra për menaxhim me kriza

3177470 - NP Parqe dhe gjelbërim - 3062677

Projekti RIMADIMA është i financuar nga Unioni Evropian, ndërsa i menaxhuar nga Agjencioni evropian për rekonstruim

Projekt: RIMADIMA

Fatkeqësitë natyrore në regionet malore/pyjore

Fakulteti i pylltarisë - Shkup

Parkovi i zelenilo

NP Parqe dhe gjelbërim - Shkup